

Відповідальність на час воєнного стану: to be or not to be

У зв'язку із воєнним станом до Податкового кодексу України були внесені зміни, що на цей період встановлюють особливості оподаткування.

Але в цій публікації звертаємо увагу виключно на окремі підпункти в пункті 69 підрозділу 10 розділу XX ПКУ. Адже саме в цьому пункті мова йде про застосування/незастосування **відповідальності** до платника податків за порушення, допущені в період воєнного стану.

За такий короткий період щодо відповідальності законодавець змінював свою думку тричі:

- З 24.02.2022 до 16.03.2022 – перший період [Закон від 03.2022 № 2118-IX];
- З 17.03.2022 до 26.05.2022 – другий період [Закон від 03.2022 № 2120-IX];
- З 27.05.2022 по тепер – третій період [Закон від 12.05.2022 № 2260-IX].

У всіх законів першоавторство у п. Гетманцева Д. О.

Так, в перший період – у випадку відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок, платник податків звільнявся від відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

*В другий період – все те ж саме, але **додалась відповідальність, якщо порушення були виявлені за наслідками перевірок.** На додаток до цього, у цьому періоді законодавець, фактично, повністю **скасував можливість форс-мажору** щодо*

порушень, виявлених під час перевірок.

В третій період – законодавець зрозумів, що форс-мажором нехтувати не можна. Усунув свою допущену недолугість і повернув можливість звільнення від відповідальності платника податків внаслідок впливу форс-мажорних обставин. Але тут же вказав, що для визнання можливості/неможливості виконання обов'язку Мінфін має розробити порядок.

Більш наочно це виглядає так:

Період I	Період II	Період III
Закон від 03.03.2022 № 2118-IX	Закон від 15.03.2022 № 2120-IX	Закон від 12.05.2022 № 2260-IX
з 07.03.2022 до 16.03.2022	з 17.03.2022 до 26.05.2022	з 27.05.2022
69. Установити, що тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України, справляння податків і зборів здійснюється з урахуванням особливостей, визначених у цьому пункті.	69. Установити, що тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України, справляння податків і зборів здійснюється з урахуванням особливостей, визначених у цьому пункті.	69. Установити, що тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України, введеного Указом Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України "Про затвердження Указу Президента України "Про введення воєнного стану в Україні" від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, справляння податків і зборів здійснюється з урахуванням особливостей, визначених у цьому пункті.

<p>69.1. У випадку відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок, зокрема щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, у тому числі звітності, передбаченої пунктом 46.2 статті 46 цього Кодексу, реєстрації у відповідних реєстрах податкових або акцизних накладних, розрахунків коригування, подання електронних документів, що містять дані про фактичні залишки пального та обсяг обігу пального або спирту етилового тощо, платники податків звільняються від передбаченої цим Кодексом відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.</p>	<p>69.1. У випадку відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок, зокрема щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, у тому числі звітності, передбаченої пунктом 46.2 статті 46 цього Кодексу, реєстрації у відповідних реєстрах податкових або акцизних накладних, розрахунків коригування, подання електронних документів, що містять дані про фактичні залишки пального та обсяг обігу пального або спирту етилового тощо, платники податків звільняються від передбаченої цим Кодексом відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.</p>	<p>69.1. У разі відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, у тому числі звітності, передбаченої пунктом 46.2 статті 46 цього Кодексу, реєстрації у відповідних реєстрах податкових або акцизних накладних, розрахунків коригування, подання електронних документів, що містять дані про фактичні залишки пального та обсяг обігу пального або спирту етилового тощо, платники податків звільняються від передбаченої цим Кодексом відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.</p> <p>...</p> <p>Порядок підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у цьому підпункті, та перелік документів на підтвердження затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.</p>
---	---	--

<p>69.2. Податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються.</p>	<p>69.2. Податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються, крім:</p> <p>...</p> <p>У разі виявлення порушень законодавства за результатами проведення перевірок, передбачених цим підпунктом, до платників податків застосовується відповідальність згідно з цим Кодексом, законами, контроль за якими покладено на контролюючі органи, а вимоги законодавства щодо мораторію (зупинення) застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) на період дії воєнного, надзвичайного стану та/або на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України на всій території України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), у такому випадку не застосовуються, у тому числі положення підпункту 112.8.9 пункту 112.8 статті 112 цього Кодексу”</p>	<p>69.2. Податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються, крім:</p> <p>...</p> <p>У разі виявлення порушень законодавства за результатами проведення перевірок до платників податків застосовується відповідальність згідно з цим Кодексом, законами, контроль за виконанням яких покладено на контролюючі органи, з урахуванням обставин, передбачених підпунктом 112.8.9 пункту 112.8 статті 112 цього Кодексу, що звільняють від фінансової відповідальності. При цьому вимоги законодавства щодо мораторію (зупинення) застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) на період дії воєнного, надзвичайного стану та/або на період дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України на всій території України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), не застосовуються.</p>
--	---	---

Поки самого порядку немає, платники вимушені будуть доводити самотійно можливість виконання/невиконання податкового обов'язку. А податкові органи, очевидно, будуть вважати, що немає Порядку, – немає підстав для звільнення від відповідальності.

Також звертаємо увагу, що у фабулі п. 69 підрозділу 10 розділу XX ПКУ йдеться про те, що особливості застосовуються саме **до справляння податків і зборів**, а про відповідальність не згадується. Однак, притягнення до відповідальності не є частиною процесу справляння податків і зборів.

То ж слід врахувати, що існує загальний підхід до покладання відповідальності/звільнення від відповідальності за умов форс-мажору, передбачений пп. 112.8.9 ПКУ через множинне трактування прав та обов'язків платника податків (п. 56.21 ПКУ).

Такі недолугі помилки свідчать про поверхневий підхід під час підготовки змін до головного податкового закону. І не факт, що цим все обмежиться.

Далі буде.

Компанія Вікторія

Єдиний податок: минуле і майбутнє

Малий бізнес в Україні зачасти називають внутрішнім податковим офшором. І в цьому є своя доля правди. Слід нагадати, що особливий режим оподаткування історично виник саме як інструмент протидії кризовим явищам другої половини 90-х, – прогресуючих в цілих галузях економіки через необдуману владою політику прямого та непрямого оподаткування. Адже із запровадженням в той час правила оподаткування за першою подією, держава практично привласнила критичну частину обігових коштів суб'єктів господарювання,

закриваючи можливості для реалізації будь-яких інвестиційних планів чи розвитку.

Єдиний податок став віддушиною для малого бізнесу. І не тільки для малого – досить загадати податкові експерименти, що дозволяли перейти на сплату єдиного податку підприємствам цілих галузей. Такий експеримент проводився і в Чернівецькій області для підприємств легкої та деревообробної промисловості з 1 липня 1999 до 1 липня 2001р. Це без перебільшення дозволило вижити легкій промисловості регіону. Щодо деревообробної галузі його результат був не настільки втішним. Мети не було досягнуто в основному через те, що ставка експериментального єдиного податку була зависокою для матеріаломісткої галузі (9% – з продаж в межах України та 3% податок з експорту). Крім того, в період тотальної бартеризації, оподаткування за правилом нарахування продовжило вимивати обігові кошти.

Податкові реформи, реалізовані з того часу, представляли собою виключно політику ситуативного батога та пряника. Пріоритетом у відносинах з бізнесом була непродумана хижа поведінка втамування бюджетних апетитів.

В умовах сьогодення для малого бізнесу перебування на загальній системі означає економічне самогубство. Нормативна зарегульованість, висока вартість адміністрування, високі ризики застосування фіскальних санкцій та виведення з оперативного обороту шостої частини обігових кошів – ось що в очах малого бізнесу представляє собою загальна система оподаткування зі сплатою ПДВ та податку на прибуток. Через це актуальною стала тенденція дроблення бізнесу, що переслідує лише одну мету – не випасти з рамок спрощеного оподаткування. **Відповідь держави не забарилась – у проекті змін до ПКУ за авторством Н. Южаніної та Ко бачимо запровадження нових перешкод для роботи малого бізнесу на спрощеній системі оподаткування (унеможливлення для спрощенців здійснення ЗЕД, обмеження для провадження на спрощеній системі спільної діяльності тощо).**

До цього часу державні діячі так й не зрозуміли, що лобіювати інтереси малого бізнесу – це лобіювати економічне зростання. Замість системного аналізу наслідків різного роду податкових нововведень та реалізації кращих здобутків бачимо чергову спробу погіршити податкові правила для малого бізнесу. Це неприпустимо.

Безумовно, малий бізнес готовий працювати в системі прозорих стосунків, що дає спрощена система оподаткування. Існуючу систему слід удосконалювати: на законодавчому рівні запровадити загальне оподаткування єдиним податком юридичних осіб – для всіх без виключення підприємств з оборотом до 20 млн. грн. встановити граничний розмір податку на рівні (2% + ПДВ) або 5% з виручки; визначити, що єдиний податок утримується банком й зараховується до бюджету в момент надходження коштів на рахунок або ж сплачується єдинником самостійно не пізніше наступного дня у разі надходження готівкової виручки в касу. Першу та другу групу спрощеної системи оподаткування залишити в існуючому вигляді.

Що дадуть запропоновані зміни? Так, зменшиться касовий розрив виконання бюджету. Будуть усунуті фірми-прокладки в схемному ПДВ, максимально спроститься адміністрування та сплата податку. Податківцям не потрібно буде телефонувати закріпленим підприємствам та вказувати на відхилення рівня сплати податків від середнього по галузі та вимагати змінити збиткову звітність, лякати податковими перевітками. В той же час реальний бізнес отримає можливість зосередитись на притаманних, власних цілях – створенні нових робочих місць, отриманні прибутку та розвитку.

Посилання на законопроект Н.Южаніної

Роман Задорожній,

керуючий партнер Універсальної

правничо-фінансової аутсорсингової

компанії «Вікторія»